

Fotograaf laat in Enschede veel ruimte zien

In werk Pertti Kekarainen schittert 'n prachtig licht

tekst en foto's: Dora Brandt

Eens, in de Renaissance, was het samengaan van kunst en wetenschap niet meer dan normaal.

In de loop der volgende eeuwen was de intensiteit van deze relatie wisselend, maar heden ten dage zijn zowel kunstenaars als wetenschappers zich bewust van de drijfveren die hen verbinden. Vanuit die gedachte ontstond in 1997 *Bridges*, een jaarlijks te houden internationaal congres waar kunstenaars en wetenschappers uit alle delen van de wereld met elkaars ideeën worden geconfronteerd. Op initiatief van wiskundig wetenschapper en beeldend kunstenaar Rinus Roelofs uit Hengelo (zie *de Roskam* van 28 oktober 2011) vindt in de loop van deze maand *Bridges 2013* in Enschede plaats. Eén van de hoogtepunten is het congres van 27 tot en met 31 juli.

Volgens een zeer bewerkelijk procedé van handmatige en digitale bewerkingen bouwt Kekarainen zijn op realiteit gebaseerde fotobeelden op tot uiterst zorgvuldig samengestelde composities van meerdere beeldlagen.

Er is de hele maand juli aandacht voor kunst, wetenschap en technologie in een programma van lezingen, workshops, ontmoetingen en discussies, voorstellingen en exposities. In dit kader is het voor kunstruimte Villa de Bank (financieel) mogelijk de internationaal vooraanstaande Finse fotograaf Pertti Kekarainen (1965) te presenteren die zijn werk exposeert onder de titel *TILA*.

Kekarainen, qua opleiding schilder en beeldhouwer, hij studeerde onder andere aan De Vrije Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag (1989), geldt als één van de belangrijkste vertegenwoordigers van de zogenaamde *Helsinki School*, een groep jonge fotografen, afkomstig van de University of Art and Design in Helsinki, aan elkaar gewaagd vanuit eenzelfde benade-

ring van en verwante manier van denken over het op conceptuele wijze omgaan met de camera als werktuig.

De fotograaf, die wereldwijd exposeert, kwam graag naar Enschede, een stad die hij al kende van zijn tentoonstelling in 1996 bij de toenmalige Stichting de Bank. Hij heeft voor de expositie *TILA* werken gekozen die nog niet in Nederland te zien zijn geweest, toont beelden uit verschillende periodes, maar vooral nieuw werk van de laatste drie, vier jaar om een breed beeld te kunnen geven. De rijk geschakeerde betekenis en dimensies van het Finse woord en begrip *TILA* inspireerden hem dit als concept te hanteren voor zijn meest recente serie werken onder deze noemer. *TILA* betreft namelijk 'ruimte' in zowel concrete als abstracte zin en is daarmee kenmerkend voor de attitude en autonome visie van waaruit Kekarainen werkt. *TILA* heeft letterlijk betrekking op plekken, bij Kekarainen onder meer binnenruimtes, trappenhuisen, woonkamers, doorkijkjes van de ene ruimte in een andere of scheidingen tussen ruimtes als deuren van ingangen, binnendeuren, of gewoon ook wanden en zelfs binnen het glas van een ingelijst werk is er wat hem betreft sprake van ruimte. Figuurlijk duidt *TILA* meer op een geestesgesteldheid, een gemoedstoestand, op ruimte die een mens inneemt, nodig heeft, op ruimte als verhouding tussen mensen onderling, als leefwereld, aspecten die verbonden zijn met de lyriek van Kekarainens abstract/concrete werk. Aan de toeschouwer geeft *TILA* door zijn veelvoud aan betekenissen als het ware een sleutel tot kijken in handen.

Voelen en beleven

"Alles is verbonden met perceptie", verklaart Kekarainen, die werkt met "hoe we de ruimte waar we zijn voelen en beleven". Niet dat hij letterlijke interpretaties verbeeldt; hij houdt niet van te veel beschrijving, zijn fotografie is narratief noch documentair van karakter. Volgens een zeer bewerkelijk procedé van handmatige en digitale bewerkingen bouwt Kekarainen zijn op realiteit gebaseerde fotobeelden op tot uiterst zorgvuldig samengestelde composities van meerdere beeldlagen. Transparantie en perspectief spelen een ontregelende rol, er is een wonderlijk ge-

Kekarainen vindt het moeilijk om een persoon te tonen, omdat hiermee makkelijk het verhalende – wat hij bewust probeert te vermijden –, zijn intrede zou kunnen doen. Er figureren wel mensen in zijn werken, maar wat zij doen is niet ingevuld of beeldbepalend en speelt zich vooral buiten beeld af.

bruik van kleurige ronde vlekken of rechte vlakken, de omgeving interfereert door spiegeling en weerkaatsing, maar bovenal is er in alle werken een licht aanwezig van weldadige, stille schoonheid. In hun manier van uitdrukken benaderen sommige werken haast meer de schilderkunst dan de fotografie. In één ruimte gaan de beelden interactie aan, waardoor in elk van de zalen van Villa de Bank, de serre en de twee grote kamers, een totaal-situatie is gecreëerd.

Fysieke ervaringen

De serie in de serre, die gezien kan worden als interieur en als gezicht, zet de bezoeker bij binnenkomst direct op het spoor van ruimtelijke illusie en visuele dubbelzinnigheid, het domein van Kekarainen waarin hij de kijker poogt te betrekken. Veel fotografie is volgens hem snel te begrijpen en maakt de kijker tot buitenstaander. "Het mysterie is opgelost en dan weet je het wel."

Bij Kekarainen geldt juist het tegenovergestelde; hij wil fysiek ervaarbare situaties oproepen die haaks staan op wat de traditie van de fotografie voorschrijft, en met *slow images* uitdagen tot nog eens kijken en nog eens...

Dat kan bijna niet anders, want het is werkelijk een raadsel waar in het spel van achtergrond en perspectief zich bijvoorbeeld die ronde kleurvlakken bevinden. Ze zijn vaak rood, geel of blauw in het geheel van een beeldordering. Je weet niet waar een doorkijk ophoudt of nog verder dan ver de diepte ingaat, of hoe het mogelijk is dat dezelfde deur op klein formaat foto gepresenteerd indringend naar voren komt, terwijl deze in groot formaat lijkt te wijken.

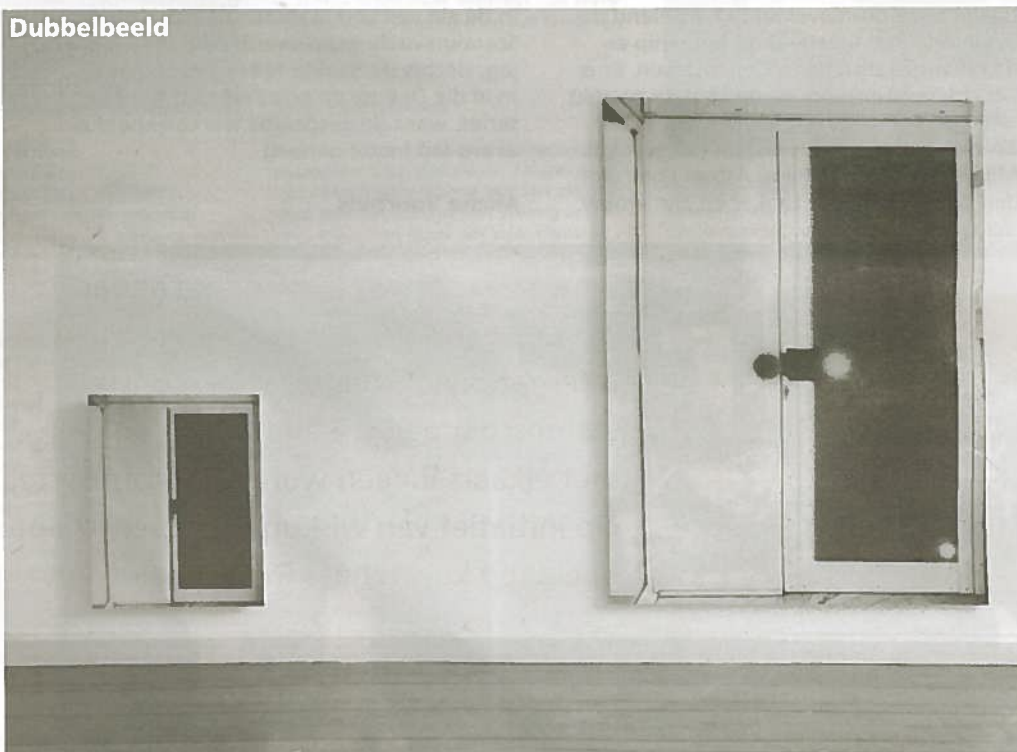
De strakke beelden bevatten regelmatig intrigerende details in geroterde, ronde beeldelementen die werken als een vergrootglas, een focus, een oog dat echter niet zoals gebruikelijk de binnenvallende beelden omdraait maar de wereld op zijn kop laat staan.

Aanwezig randgebeuren

Kekarainen vindt het moeilijk om een persoon te tonen, omdat hiermee makkelijk het verhalende – wat hij bewust probeert te vermijden –, zijn intrede zou kunnen doen. Er figureren wel mensen in zijn werken, maar

wat zij doen is niet ingevuld of beeldbepalend en speelt zich vooral buiten beeld af. Wat er van ze te zien is, is fragmentarisch, ze staan of zitten, hun aanwezigheid is een randgebeuren, ze verdwijnen uit of verschijnen in beeld en als zij zich al in gezelschap van anderen bevinden is dit alleen maar op te maken uit grote schaduwbeelden op de achtergrond. Kekarainen is in *TILA* aanwezig als schaduwbeeld op zijn zelfportret, een werk van bescheiden formaat ten opzichte van de andere, maar groot in de hem kenmerkende beeldtaal die de kijker deelgenoot maakt van zijn vervoerend universum. ■

Dubbelbeeld

BOEK en WERELD

Grolsch voor Ghanezen en kokosbier voor Tukkers

Bij gelegenheid van 25 jaar *Afrika Festival* in Hertme is een boek verschenen dat recht doet aan een kwart eeuw Afrika in Twente. Een vlot verhaal in een hardcover. De fotografie staat voorop. Aan de hand van al die gefotografeerde edities vertellen meerdere schrijvers over het ontstaan, de groei en het succes.

Het festival ontstond uit het niets toen John Pisano bij zijn schoonouders een vriend van een zwager uit Groningen ontmoette. Veel meer toevaligheid kan zich niet voordoen. De zwager was bezig een dans- en muziekgroep naar Groningen te halen en Pisano dacht dat dit wel iets zou zijn voor Hertme. Hij wilde dat in het Openluchttheater realiseren. Zo geschiedde. Het zou eenmalig zijn, op 18 juni 1989.

De opzet was een soort Pasar Malam, erg populair in die dagen, maar dan Afrikaans, dus een Afrikadag, en dat werd het ook. Het toeval (niet het laatste) was echter dat de Bornse huisarts Rob Lokin zich onder het publiek bevond. Hij had na zijn studie medicijnen in Tanzania en Kameroen gewerkt. Lokin is nooit meer weggeweest en werd één van de stuwende krachten.

En het festival werd groter en groter.

In het boek staan verhalen over hoe dat ging in die tijd. Groepen werden benaderd met faxen, verbindingen waren provisorisch, internet was onbekend, huiskamers waren logementen, kleedkamers kende Hertme niet, alles houtje-touwtje. Er worden in het boek legendarische verhalen beschreven. De grote Femi Kuti die geen tien(!) meter door de modder wilde lopen, zodat voor die immense afstand een soort bestelbus moesten worden geregeld. En niettemin: elk jaar werd het *Afrika Festival* groter van opzet, wereldberoemde artiesten kwamen naar Borne/Hertme, net als volslagen onbekende groepen, die later wereldroem

zouden vergaren. En met het festival werd ook de accommodatie verbeterd, met verwarming en kleedkamers, en de organisatie werd steeds professioneler, hoewel er al die jaren louter met vrijwilligers werd gewerkt, meer dan 120 in getal.

De jubileumuitgave leest wat dat betreft als een jongensboek. De verhalen zijn geredigeerd en chronologisch gerangschikt door muzikant/journalist Ton Ouwhand. De fotografie neemt de meeste ruimte in beslag, schitterend van kleur, tekenend voor de sfeer. Er liggen linken tussen de Afrikaanse traditie en de Afrikaanse moderniteit, vaak een tegenstelling genoemd (of een concessie van het een aan het ander), maar aantoonbaar een wederzijdse

versterking, want de ontdekking van de muziek contrapunt.

Er staat een aantal columns in het boek, onder meer van de Bornse cabaretière Nathalie Baartman, die een paar fraaie vergelijkingen trekt. Zo ziet ze het *Afrika Festival* als klootschieten in Zimbabwe of midwinterhoornblazen in de Sahel, maar gelijktijdig zegt te hebben ervaren dat de woestijnblues volledig tot zijn recht komt onder oude Twentse eiken. Ook zag ze hoe Ghanezen zich aan Grolsch laafden en hoe hoekige Tukkers zich volgoten met kokosnotenbier uit kalebassen.

Mooi naslagwerk, dit boek. Mooi festival ook, in Hertme. Laat het een aansporing zijn dit weekend de 25ste editie te bezoeken, zaterdag en zondag. Veel artiesten komen opnieuw naar het Openluchttheater, onder wie Bassekou Kouyaté, Daby Touré en Bonga. Een aantal muzikanten/ensembles treedt voor de eerste keer in Hertme op, onder wie de Malinese albinozanger Salif Keita, grondlegger Tony Allen van de afrobeat en de wereldvermaarde jazzbassist Richard Bona uit Kameroen.

Wesley Smit

